

מלאכת מחשבת

דיון לעומק בנושאים עיוניים ~ רעיונות והערות ~ בפרשת השבוע

פרשת השבוע "דברים" (ובו ב' עניינים בביאור הפרשה ופרק "נחשבה") "הגם שאול בנביאים?! (מעשה שאירע ערוך בשינויים)

"אחד ממיליון" (השגחה פרטית - מאת הרב רבי יאיר וינשטוק שליט"א)

(מהרה"ג החו"ב בעל וברך דוד שליט"א)

**ביאור דברי חז"ל "עד שלא כלו מתי מדבר
לא היה דבור עם משה"**

**וְהָיָה כְּאִשֶּׁר תִּמּוּ כָּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה לְמוֹת מִקְרָב
הָעָם. וַיְדַבֵּר ה' אֵלַי לֵאמֹר (ב, טז-יז)**

אמרין בתענית ל' ע"ב וב"ב קכ"א ע"ב: "דאמר מר עד שלא כלו מתי מדבר לא היה דבור עם משה שנאמר ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר ה' אלי, אלי היה הדבור", וברש"י פ' ויקרא (א, א) הביא את לשון הספרי שם: "צא ואמור להם דברי כבושין בשבילכם הוא נדבר עמי שכן מצינו שכל ל"ח שנה שהיו ישראל במדבר כמנודים מן המרגלים ואילך לא נתייחד הדבור עם משה שנאמר ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר ה' אלי לאמר אלי היה הדבור".

ובפי' על תענית שם (הפירוש על תענית אינו מרש"י, כידוע) כתב: "לא היה הדבור עם משה ביחוד וחובה, דכתיב וידבר ה' אלי לאמר אלי נתייחד הדיבור, ואף על גב דמקמי הכי כתיבי קראי בהו וידבר, איכא דאמרי לא היה פה אל פה אלא בחזיון לילה, גמגום", עכ"ל.

וברש"י על התורה בפסוק זה (דברים ב, יז) כתב: "אבל משלוח המרגלים עד כאן לא נאמר בפרשה (יז) וידבר אלא ויאמר, ללמדך שכל ל"ח שנה שהיו ישראל נזופים לא נתייחד עמו הדבור בלשון חבה פנים אל פנים וישוב הדעת, ללמדך שאין השכינה שורה על הנביאים אלא בשביל ישראל", וכוונתו שאף שבחומש במדבר כתוב כמה פעמים וידבר אחרי פרשת המרגלים מ"מ בפרשת דברים מסיפור המרגלים עד כאן לא כתוב כלל וידבר, אלא כתוב רק "לאמר" או "ויאמר ה' אלי", ורק כאן כתוב "וידבר ה' אלי", ובזה ניחא קו' המפרש

בתענית הנ"ל, אמנם עדיין צ"ב לפ"ז איך בחומש במדבר נזכר כמה פעמים "וידבר" אחרי מעשה המרגלים.

ובמלבי"ם ויקרא א' ו' ביאר שמהמרגלים עד כאן כל מקום שכתוב וידבר ה' אל משה כתוב אח"כ דבר אל בני ישראל, הרי שהדיבור בא גם עבור ישראל, ורק כאן נתייחד הדיבור למשה לבדו.

וברשב"ם בב"ב קכ"א שם כתב: "לא היה דיבור עם משה. פה אל פה כבתחלה, אבל אם הוצרכו לדיבור כגון במעשה דקרח שהיה אחר מעשה המרגלים היה מדבר על ידי מלאך או באורים ותומים, אי נמי לא היה מדבר עמו אלא על ידי צורך מעשה הצריך להם", וכן בפי' רגמ"ה שם כתב שעד אז לא היה הדיבור פה אל פה.

ומבואר בדבריהם חידוש גדול מאוד, דהרי ידוע שנבואתו של משה רבינו היתה במדריגה גדולה יותר משאר הנביאים, כמו שאמר הקב"ה לאהרן ומרים בס"פ בהעלותך, ושניהם נענשו על שהשוו את נבואתו לנבואת שאר הנביאים, וכן כתוב בסוף התורה "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים", והוא היסוד השביעי מהי"ג עיקרי האמונה של הרמב"ם, וכלשונו "נבואת משה רבינו ע"ה, והוא שנאמין כי משה רבינו הוא אביהם של כל הנביאים אשר היו מלפניו ואשר קמו מאחריו כולם הם תחתיו במעלה... ועל הענין הזה נאמר עליו שהיה מדבר עם הש"י בלא אמצעות מן המלאכים... כי איזה נביא שהיה לא דיבר ה' לו אלא ע"י אמצעי ומשה בלא אמצעי שנאמר פה אל פה אדבר בו, והענין השני כי כל נביא לא תבא לו הנבואה אלא כשהוא ישן... ומשה יבא אליו הדבור ביום" (פירוש המשניות סנהדרין פ"י), ובפ"ז מיסוה"ת ה"ו כתב: "ומה הפרש יש בין נבואת משה לשאר כל

הדומה לו, ונקשרה דעתו לצור העולמים ולא נסתלק מעליו ההוד לעולם, וקרן עור פניו ונתקדש כמלאכים", ודבר זה מסתמא היה בכל השנים.

וכן מה שכתב הרמב"ם שם "כל הנביאים יראים ונבהלים ומתמוגגין ומשה רבינו אינו כן, הוא שהכתוב אומר כאשר ידבר איש אל רעהו, כלומר כמו שאין אדם נבהל לשמוע דברי חבירו כך היה כח בדעתו של משה רבינו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עומדו שלם", נראה דודאי כך היה בכל השנים, שאם כשנתבא באספקלריא המאירה לא נבהל ולא נחלש כל שכן כשנתבא באספקלריא שאינה מאירה.

אמנם באדרת אליהו להגר"א פ' בלק מהדורא תליתאה (פסוק ל') כתב: "ומשה רבינו ע"ה היה לו מעלה עוד שהוא קבל הדיבור מפי הקב"ה בעצמו ונביאים מפי אמצעי דהיינו ע"י מלאכים שנקראו אישים, וזהו שאמרו בגמרא וישמע משה ויפול על פניו מלמד שחשדוהו מאשת איש, הכוונה הוא כי הם אמרו כל העדה כולם קדושים כו' והשוו עצמם למשה וזהו שחשדוהו שנבואתו היה גם כן מאשת איש ע"י המלאכים שנקראו אישים שכל הנביאים מקבלים נבואתם מהן, ומה שאמר מאשת לפי שהנביאים דומין לאשה המקבלת מן הזכר כך הם מקבלים הנבואה ממלאכים", וכן כתב שם במהדורא רביעאה, ע"ש.

ובפשטות מפורש בדבריו שגם בזמן מעשה קורח היתה נבואתו של משה רבינו מפי הקב"ה בעצמו ולא ע"י מלאך, ודלא כמו שכתב הרשב"ם הנ"ל, ואמנם היה אפשר לדחוק שכוונתו היא שחשדו במשה רבינו שגם נבואותיו שהיו לפני מעשה המרגלים היו כמו שאר נביאים, אך לא משמע כן.

ובספר קהלת יצחק עה"ת פ' ויקרא כתב ביאור נפלא בזה בשם הדרשן ר' יחיאל מיכל משקוד:

דהנה מבואר בסנהדרין פ"ט ע"ב שכשנביא אחד מתנבא כל הנביאים יודעים זאת, דכתיב לא יעשה ה' דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים, רק שלשאר הנביאים אין רשות לומר נבואה זו, אמנם אצל משה רבינו לא היה כן, כדאמרי' ביומא ד' ע"ב "קול לו קול אליו משה שמע וכל ישראל לא שמעו", ומבואר במדרש רבה ס"פ נשא פרשה י"ד שגם הזקנים ואהרן ובניו לא שמעו ואפי' מלאכי השרת לא שמעו, וא"כ גם שאר הנביאים לא ידעו את נבואתו, ולפ"ז ביאר שמהמרגלים עד כאן לא נתייחד הדיבור רק למשה אלא שאר הנביאים ג"כ היו שומעים אותו, אך משכלו מתי מדבר שוב חזר הדבור להתייחד אל משה לבדו ולא היה נשמע

הנביאים, שכל הנביאים בחלום או במראה ומשה רבינו מתנבא והוא ער ועומד שנאמר ובבוא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע הקול מדבר אליו, כל הנביאים על ידי מלאך לפיכך רואים מה שהם רואים במשל וחידה משה רבינו לא על ידי מלאך שנאמר פה אל פה אדבר בו ונאמר ודבר ה' אל משה פנים אל פנים ונאמר ותמונת ה' יביט, כלומר שאין שם משל אלא רואה הדבר על בוריו בלא חידה ובלא משל, הוא שהתורה מעידה עליו במראה ולא בחידות שאינו מתנבא בחידה אלא במראה שרואה הדבר על בוריו".

אמנם בדברי הרשב"ם והרגמ"ה הנ"ל מבואר דכל זה היה רק עד תשעה באב של השנה השנית ליצי"מ, וכן אחרי ט"ו באב של השנה הארבעים, אך במשך כל הל"ח שנה שביניהם באמת היתה נבואתו של משה רבינו שוה לנבואת שאר הנביאים לכל הפחות לגבי ענין זה, שגם הוא היה מתנבא ע"י אמצעי כמו שאר הנביאים, ולפי האיכא דאמרי במפרש בתענית הנ"ל בשנים האלה היתה שוה נבואת משה לשאר נביאים גם בזה שגם הוא התנבא בחזיון לילה כמו שאר נביאים, ובפי' רבינו בח"י כאן כתב גם שבשנים הללו לא התנבא משה מתוך אספקלריא המאירה אלא באספקלריא שאינה מאירה שהיא השגת הנביאים כולם, והוא פלא גדול לכאורה.

וגם לפי זה יש מקום לעיין האם אחר מעשה המרגלים הפסיק משה לפרוש מן האשה, שהרי כל מה שפרש ממנה הוא משום המדריגה המיוחדת שהיתה לו על שאר הנביאים שנבואתו היתה פה אל פה, כמבואר בסוף פרשת בהעלותך, אך אם בזמן הזה נבואתו היתה כשאר נביאים א"כ שוב לא הותר לו לפרוש מן האשה.

אך נראה דודאי גם בשנים הללו פרש מן האשה, שהרי הטעם שפרש ממנה מבואר ברמב"ם פ"ז מיסוה"ת ה"ו, וז"ל: "כל הנביאים אין מתנבאים בכל עת שירצו, משה רבינו אינו כן אלא כל זמן שיחפוץ רוח הקודש לובשתו ונבואה שורה עליו, ואינו צריך לכיין דעתו ולהזדמן לה שהרי הוא מכוון ומזומן ועומד כמלאכי השרת לפיכך מתנבא בכל עת, שנאמר עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם, ובזה הבטיחו האל שנאמר לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי, הא למדת שכל הנביאים כשהנבואה מסתלקת מהם חוזרים לאהלם שהוא צרכי הגוף כלם כשאר העם, לפיכך אין פורשין מנשותיהם, ומשה רבינו לא חזר לאהליו הראשון לפיכך פירש מן האשה לעולם ומן

באב ואילך נתקיימה בקשתו של משה רבינו בפ' כי תשא "ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה", שביקש שלא תשרה נבואה על אומות העולם, ולפי דרכו נראה דאז באמת נענה הקב"ה לבקשתו מיד כמ"ש "ויאמר ה' אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה", אך אחר מעשה המרגלים היו ישראל נזופים ומאז עד ט"ו באב של השנה הארבעים התבטל ענין זה ויכלו גם אומות העולם לקבל נבואה, אמנם בב"ב ט"ו ע"ב משמע שרק מפטירת משה רבינו ואילך לא שרתה שכינה על או"ה, ע"ש ובמהרש"א שם.

***

"ממדבר מתנה" עיונים בפרשת השבוע

(מהרה"ג רבי בניהו כהן שליט"א)

מצות צדקה במדבר

א. כתוב בפסוק (דברים ב, ז) "כִּי יִי אֱלֹהֶיךָ בְּרַכְךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדְךָ יִדַע לְכַתְּבֶךָ אֶת הַמְדָבָר הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה יִי אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ לֹא חִסְרָת דְבָר". ובספרי (זוטא במדבר יא, ח) כתב על פסוק זה: "ומניין אתה אומר כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הוצרכה אשה למיני בשמים אלא היו מתעשנות מן המן תלמוד לומר או דכו במדוכה, ונאמר זה ארבעים שנה יי אלהיך עמך לא חסרת דבר (דברים ב, ז) לא היו חסרין אלא דבר, כלומר כל מה שאתה שואל היה ניתן לך אלו דברת בפיק". נמצינו למדים שבמדבר היה לעם ישראל את כל צרכיהם ולא היו חסרים כלום.

והנה בגמרא (בבא בתרא ט, ב) איתא: "אמר רבי אלעזר גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו, דאילו במשה רבינו כתיב (דברים ט, יט) כי יגורתי מפני האף והחמה, ואילו בעושה צדקה כתיב (משלי כא, יד) מתן בסתר יכפה אף ושחד בחיק חמה עזה".

והוסיפו שם התוספות על אתר (ד"ה גדול) "ואף על גב דמשה נמי עשה צדקה בסתר שמא אותה שעה כבר פסק אותו זכות". והקשה היעב"ץ בהגהותיו "מי יגיד לנו זה, שמא לא היה מזומן לו

לשאר הנביאים. עד כאן דבריו, ולפי דבריו מדוקדק יותר לשון הגמרא "אלי היה הדיבור".

אך נראה שאפשר לומר כדבריו רק לפי דרכם של הרשב"ם ורבינו בחיי הנ"ל, כי לכא' כל מה שנבואתו של משה לא היתה מתגלית לשאר הנביאים היה זה משום שנבואתו היתה בדרגה גבוהה מדרגתם, אך בשנים האלה שנבואתו היתה בדרגה שווה לנבואתם ממילא יכלו כל הנביאים לדעת את נבואתו של משה, אך לפי דברי הגר"א שגם בשנים הללו היה נבואתו של משה יותר משאר הנביאים לכא' אין טעם לומר שבגלל שהיו ישראל נזופים יתגלו נבואותיו של משה גם לשאר הנביאים, דמה ענין זה לזה, ופשוט.

ולפי דבריו יש לעיין, דהנה מרים ואהרן דיברו על משה על מה שפרש מן האשה, ותמהו למה מחשיב את עצמו יותר משאר נביאים, עד שבא הקב"ה בכבודו בעצמו וביאר להם את מעלתו של משה רבינו על שאר הנביאים, ולכא' יש לתמוה איך לפני כן לא ידעו אהרן ומרים את מעלתו של משה רבינו על שאר הנביאים, הלא ראו בעצמם שנבואותיהם של כל הנביאים מתגלות גם להם, ורק נבואותיו של משה רבינו לא מתגלות להם. ואפשר דסברו שהדברים הנאמרים למשה הם דברים שאינם צריכים להיאמר לכולם, אך מ"מ בעצם מדריגת הנבואה אין חילוק בינו לשאר הנביאים.

ואולי ע"פ דבריו נוכל להבין טעם נוסף למה נתעורר קורח לחלוק על משה דוקא אחרי מעשה המרגלים, דהרי קורח עצמו היה נביא (כמ"ש רש"י בפ' קורח ט"ז ז'), ועד מעשה המרגלים לא היו נבואותיו של משה נגלות אליו, ולכן לא חשב לפקפק על דבר שלא היה לו שום דרך לבדקו, אך עתה אחר מעשה המרגלים גם הוא ראה את נבואותיו של משה, וטען שמשה רבינו פתר את המראה ע"פ נגיעותיו האישיות ח"ו, ורק הוא מבין את פתרון המראה אל נכון, ולכן התחיל קורח את פקפוקו דוקא ממצות ציצית שנאמרה למשה אחר מעשה המרגלים, וקורח טען שלא יתכן שמשה הבין את הנבואה כראוי כי לדעתו טלית שכולה תכלת עדיפה על ציצית, ומכח זה בא לערער גם על דברים שנאמרו למשה קודם לכן, כמו כהונתו של אהרן ונשיאותו של אליצפן בן עוזיאל ומצות מזוזה.

ועוד ביאור מחודש במימרא זו מצאתי בפ' יבקש רצון על מדרש תהילים מזמור כ"ב, שביאר שמט"ו

ב. והנה בגמרא בנדרים (לח, א) איתא: "אמר ר' יוחנן אין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו, וכולן ממש". ובפשטות כוונת הגמרא היא כפשוטה, שבכדי להיות נביא צריכים להיות חכם גיבור ועשיר, ובעקידת יצחק (פרשת שמות-וארא, שער לה) ביאר: "לפי שהוא מבואר שהרצון האלהי לא יסכים להשרות השפע הנבואי כי אם על הזריז ומהיר וחרד על דבריו להוציא אל הפועל. אם מצד שכלו. ואם מצד כוחותיו הגופיות. ואם מצד העניינים החיצוניים כל מה שבאפשרותו להוציא מהשלמות".

אולם ידועים דברי הרמב"ם (שמונה פרקים, פרק ז; יסודי התורה ז, א) שהוציא את דברי הגמרא מפשוטם, וכתב בביאור תנאי הנבואה: "ודע, כי כל נביא לא יתנבא אלא אחר שייקנו לו המעלות השכליות כולן, ורוב מעלות המידות והחזקות שבהן, והוא אומרם: "אין הנבואה שורה אלא על חכם גיבור ועשיר". אמנם 'חכם' הוא כולל המעלות השכליות בלא ספק. ו'עשיר' היא ממעלות המידות, רצוני לומר: ההסתפקות, לפי שהם יקראו המסתפק בחלקו 'עשיר', והוא אומרם בגדר העשיר: "אי זה הוא עשיר? השמח בחלקו", כלומר שהוא מסתפק במה שהמציא לו הזמן, ואינו מצטער על מה שלא המציא לו. וכן 'גיבור' היא גם כן ממעלות המידות, רצוני לומר, שהוא ינהיג כוחותיו לפי הדעת, כמו שבארנו בפרק החמישי, והוא אומרם: "אי זה הוא גבור? הכובש את יצרו".

והקשו שם הכסף משנה והלחם משנה, שמהמשך דברי הגמרא נראה שכוונת הדברים היא כפשוטה, שהרי הגמרא מספרת על יונה הנביא ועמוס שהם היו עשירים, ואם כן מנין לרמב"ם

עני כלל. וכן נראה דבמדבר היו כל ישראל שוים ולא היה בהם עני הצריך לפרנסה. שכולם היו אוכלי המן ושותי הבאר שלמותיהם לא בלו וכו'. הרי ודאי כולם עשירים היו שמחים בחלקם, ולמי היה צריך ליתן בסתר. ואף על גב דכתיב והדל לא ימעיט, לענין כסף לחוד הוא שלא היה יד כולם משגת בשוה. ובשביל כך לא היו צריכין לקבל צדקה. ואף על פי כן גם מכף לא היה חסר שום אחד מהם. כולם יצאו ברכוש רב בין רב למעט לכן נתחייבו כולם בשקלים בשוה. ולא נקרא דל אלא בערך העשיר הגדול. ודכתיב במשה צדקת ה' עשה אינה צדקה לעניים, אלא כדכתיב צדק צדק תרדוף בפרשת שופטים. והיינו נמי דמפרש בהך קרא ומשפטיו עם ישראל".

במילים אחרות, היעב"ץ קרא את דברי הפסוק כפשוטם, שעם ישראל לא חסר דבר במדבר, ועל כן הוקשה לו על דברי התוספות, שבמדבר לא היה אפשר לקיים מצות צדקה. וכן העיר בהגהות טל תורה, והוכיח כן מדברי הספרי (דברים פיסקה שנה) שכתב על הפסוק (דברים לג, כא) צדקת ה' עשה: "צדקת ה' עשה, וכי מה צדקה עשה משה בישראל והלא כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר באר עולה להן ומן יורד להם ושליו מצוי להם וענני כבוד מקיפות אותם" [ויעויין ברש"ר הירש (דברים א, ג ד"ה קל) שביאר מפני מה מצות צדקה נאמרה דוקא בחומש דברים, וכתב: "במדבר כל אדם היה לו די מחסורו ולא יותר מכדי מחסורו; משום כך לא היה כל צורך לתת צדקה, ואף לא היתה כל אפשרות לכך"].

ובדברות משה (ב"ב סי' יב הערה מט) כתב ששמא כוונת תוס' היא לזמן שקדם ליציאת מצרים, שאז עשה משה צדקה.

הראשונים שהיו בסיני, והוסיף: "וכן כתוב "הזבחים ומנחה הגשתם לי בית ישראל ארבעים שנה במדבר" (עמוס ה, כה). כי ישראל עמדו במדבר בתוהו ילל ישימון כמו שמונה ושלושים שנה, ומאין היה להם בכל יום חצי הין שמן זית, ג"כ יין, ואיך יוליכו עמהם כמו ארבעה עשר אלף הין, ומאין היה להם שני כבשים בני שנה בכל יום, ותוספת בשבת ובמועדים. ואין טענה ממילת אנחנו ובעירנו (במדבר כ, ד), כי בקדש היה, ושם בישוב קנו. ובזאת השנה שללו מדין וארץ סיחון ועוג, ויהי לכולם מקנה רב".

ומבואר מדבריו שדברי התורה שהיה לעם ישראל את כל צרכיהם הכוונה לצרכים הקיומיים, אבל ודאי שלא כל הדברים היו במדבר. וממילא אפשר ליישב את קושיית היעב"ץ, ובאמת משה רבינו נתן צדקה במדבר, מדברים שהיו לו יותר משאר אחיו. ומה שכתב הספרי "וכי מה צדקה וכו'", אין כוונתו שמשה לא נתן מתן בסתר, אלא כוונתו לומר שלא היה בישראל אדם שאין לו מאתיים זוז שמוגדר כעני, אמנם עדיין היו בישראל הבדלי מעמדות, ומשה נהג טובת עין ונתן משלו לאותם שיש להם פחות ממנו.

ולפי זה מיושב דברי הגמרא בסנהדרין, היאך קרח הצליח למשוך את ראשי הסנהדרין, משום שהיה לו ממון רב, והוא נתן להם מדברים שהיו חסרים להם. ולפי זה נצטרך לומר ברמב"ם שהטעם שהוציא את דברי הגמרא מפשטם הוא בגלל קושיית החסד לאברהם והיערות דבש.

ועוד אפשר לומר על פי דברי השפתי כהן (לרבי מרדכי כהן, מגורי האר", תחילת פרשת קרח) שכתב: "ואיך נגלה לו לקרח המטמון, שמעתי שכשאמר הקב"ה למשה דבר נא באוזני העם ושאלו איש מאת רעהו וגו' ולא נאמר זה אלא

להוציא את הדברים מפשטם. וכן הקשה בדרשות הר"ן (דרוש ה).

ובהגות חסד לאברהם (על השמונה פרקים שם) כתב ליישב שהוקשה לרמב"ם מאותם נביאים שלא היו עשירים, וכן מיושב בזה קושיית היערות דבש (חלק א דרוש ב) שהרי משה לא היה עשיר עד לאחר שהתעשר מפסולת הלוחות, והיאך שרתה עליו נבואה [ותירוצו דחוק מאוד].

והיה אפשר לומר שהוקשה לרמב"ם שהרי מעלת העשירות היא משום שעל ידה דבריו נשמעים, ואילו בדור המדבר שהתורה מעידה שלא חסרת דבר, ובגמרא (יומא עה, א) מבואר שיחד עם המן ירדו להם יהלומים, ואם כן נמצא שהיו כולם עשירים, ואין למעלה זו השפעה כל כך. ועל כן ביאר הרמב"ם שאצל משה רבינו אין כוונת הדברים כפשוטם, מה שאין כן גבי שאר נביאים, שאצלם הכוונה כפשוטו.

אלא שקשה על זה מדברי הגמרא (סנהדרין נב, א) שדרשו שם: "דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (תהילים לה, טז) בחנפי לעגי מעוג חרק עלי שנימו, בשביל חנופה שהחניפו לקרח על עסקי לגימה חרק עליהן שר של גיהנם שניו". ומבאר רש"י (שם, עמוד ב ד"ה למה) "משום דאיירי בעדת קרח נקט לה, שהיו תלמידי חכמים כדכתיב (במדבר טז, ב) נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם, ועל שם שפיתם אותו רשע כשנהנו מממונו הקלו בעיניו להשיאם ולהחזיק ידו במחלוקת ולמרוד בהקדוש ברוך הוא".

ואם כן מבואר שאף בדור המדבר היה משמעות לעשירות וחוזרת הקושיה על הרמב"ם למקומה.

ג. ובעיקר דברי התוספות נראה ליישב על פי דברי האבן עזרא (שמות כט, מב) שכתב שלא הקריבו ישראל קרבנות, פרט לחמישים הימים

6
ולא ידע כי חסד יבואנו והיה הולך מבית לבית
וחומד ורואה איך היו כל אחד ואחד מישראל
נוטלים ממונם של מצרים נכנסה חמדת הממון
בליבו כשדאה הקב"ה כך גילה לו המטמון".

ומבואר מדבריו ששבט לוי היו עניים, וממילא
שייך בהם מצות צדקה.

לישראל שהוא להם חלף עבודתם, אבל שבט לוי
שלא היו בעבודה לא הותר להם והוא גזל בידם
כי אחת משבע מצוות בני נח הוא הגזל ולזה
שבט לוי לא הקריבו קרבנות עם הנשיאים שלא
היה להם קערת כסף מזרק כסף כף אחת עשרה
זהב והם כולם עניים מחזרין על הגרנות ושום
אחד מבני לוי לא פשט יד לא בביזת הים ולא
שאלו ממצרים וקרח היה נבהל להון איש רע עין

~~~~~
"נחשבה" – הגאון רבי יחיאל הלוי נוביק שליט"א

בס"ד נחשבה דברים תש"פ

דרך חיים תוכחות מוסר

אִיכָה אִשָּׁא לְבַדִּי טָרַחְתֶּם וּמִשְׁאַכֶּם וְרִיבְכֶם. הנה משמע שבשלב מסוים תש כוחו של משה רבינו
שאינו יכול לשאת טרחם וריבם. ויש להבין דכל כך למה.

והנה ספר דברים נקרא משנה תורה, משום שהוא חזרה על חלק גדול ממצות התורה, ועי' רמב"ן
בהקדמתו לספר דברים. ועי' תוספות גיטין דף ב' ע"א בענין מה שנוהגים לכתוב י"ב שורות בגט, –
בשם רב האי גאון ובשם רבינו סעדיה – משום דכתיב ספר כריתות כשיעור י"ב שיטין המפסיקין בין
ארבעה חומשי ספר תורה כדאמר בבבא בתרא (דף יג:) שצריך להניח ארבעה שיטין בין כל ספר
וספר, והפסק שבין וידבר למשנה תורה לא חשיב שאינו אלא חוזר ושונה מה שלמעלה.

ויש להבין דאם כל ספר דברים הוא שחוזר ושונה מה שלמעלה, הרי היה אפשר להורות לכל ישראל
לשנות שוב כל דברי התורה, ומדוע היה צריך לכתוב ספר מיוחד רק בשביל החזרה והשינון.

ויש לומר דהענין הוא לא סתם חזרה ושינון, כי אם שכביכול הקב"ה רוצה להראות לעם ישראל היכן
שהם נכשלו בלימוד דברי התורה, וגם כן למה באמת נכשלו בהלימוד, כדי שמוזה ילמדו לשפר את
הלימוד שלהם, לטוב להם. ולכן התורה מדגישה פרטים וענינים שאותם יש לשנן ביותר, וגם לתקן מה
שצריך לתקן.

והנה תחילת הספר הוא תוכחות של משה רבינו לכלל ישראל, על מה שעשו במדבר, ואחר כך הוא
ממשיך וחוזר על מצוות התורה, ונראה כאילו אין שייכות בין שתי המטרות, אולם לדברינו זהו ממש
אותו ענין, והיינו שבספר דברים ניתן לנו לשפר את עצמינו גם בקיום התורה וגם בלימוד התורה.

ובאמת מצינו שפעמים שהאדם לא לומד כראוי והוא מפני חוסר הרצון ללמוד ולדעת איסורי התורה
כי נח לאדם שלא לדעת כדי שלא להיות מחויב, וזה דבר שהחוש מוכיח, ומעשים בכל יום בפרט
בזמנינו, שישנם אנשים שמעדיפים לא לדעת דברים שמחייבים אותם לשנות מעשיהם ודרכיהם, אולם
גם בחז"ל מצינו הוכחות לכך, וכמו ששנינו במסכת חגיגה דף י"א ע"ב, אין דורשין בעריות בשלשה,
ועי' שם בסוגיא שהוא משום דשמוא חד מינייהו לא יהיב דעתיה כשרבו נושא ונותן עם אחר, וכל כך
משום שנפשו של אדם מחמדתן, עי' שם. וזהו יסוד ספר דברים, שהתורה מלמדת האדם היכן הוא
עלול להיכשל בלימוד התורה ובקיום מצוותיה.

והנה באמת בסדר קריאת הפרשיות בכל שנה ושנה חומש דברים נקרא תמיד בשבת חזון שהוא
השבת שלפני תענית דתשעה באב, מפני שכל החורבן נבע כתוצאה מביטול תורה, כדכתיב ויאמר ד'
על עזבם את תורת.

ובנדרים דף פ"א ע"א, דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו דכתיב ויאמר ה' על עזבם את תורת וגו' היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה אמר רב יהודה אמר רב שאין מברכין בתורה תחלה.

והנה יש לומר כך, שאם היו מברכין בתורה תחילה, ומבינים ויודעין ערך התורה, הרי זה היה מחייב שילמדו כראוי, וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה.

ויש לומר שזהו גם כן מה שאמר משה רבינו לכלל ישראל, **אִיכָה אֲשָׂא לְבַדִּי טְרַחְכֶם וּמִשְׁאָכֶם וְרִיבְכֶם**. ולכאורה קשה מדוע הטיל הקב"ה על משה רבינו מטלה שאינו יכול לעמוד בה.

אמנם יתכן דיש לפרש, שאילולא שהיה חסר לכלל ישראל מדה מסוימת של רצון ללמוד ממושה רבינו ע"ה, כדי לקיים אחר כך את כל דברי התורה, הרי ודאי שלא היה קשה זה למשה רבינו כלל ללמדם אורחות חיים, וידוע שיותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק. והוא מהאי טעמא גופא, דאצל משה רבינו מילתא זוטרתא היא. וזהו חלק בלתי נפרד מהתוכחה דספר דברים.

והנה נראה שאחרי שכלל ישראל מתחילים לקבל התוכחה דספר דברים בשבת חזון, שהם השיא והפיסגה דג' דפרענותא, אזי בספר דברים גופא זוכין לז' דנחמתא שתחילתן בשבת נחמו שמיד לאחר תענית דתשעה באב. והקדוש ברוך הוא כביכול ממכה עצמה מתקן רטיה.

וכל המתאבל על ירושלים בחורבנה זוכה ורואה בנחמתה, במהרה בימינו אמן ואמן.

יהי רצון שנזכה לרפואה שלימה וגאולה קרובה, ונאמר אמן.

הגם שאול בנביאים! (מעשה שהיה- בשינויים)

נו אז מה אומרת הגמרא? שואל מוישי את חברותנו שלוימי אחרי אין ספור קטיעות. הבוקר התחיל טוב עם 25 דק' של לימוד סוחף של הסוגיא, אלא שלפתע נכנס יענקי ה"נייעסיסט" לאולם בית המדרש עם החדשה התורנית. הוא לא חשב לרגע האם כדאי או מותר לקטוע את האברכים ששקועים בלימוד ערני על הבקר. אותו עניין יותר להעביר את החדשה התורנית של הבקר, אותה קיבל בפיפר לפני מספר דקות.

חדשה זו קטעה את הלימוד המתוק בו התחילו מוישי ושלומי, וגרפה אותם לכל מיני מחוזות מעל לחצי שעה. עכשיו אחרי שהכל נלעס, נעשים ניסיונות להחזיר את הסוגיא למרכז העניינים, אלא שכל "הגישמאק" חלף לו. לפתע נראתה הסוגיא הכל כך מוכרת ואהובה כלא שייכת. מספר ניסיונות רענון המוח והשבת הרוח למפרשים העלו חרס.

איי איי, למה כל הפסקות הארוכות באמצע הלימוד? מתמרמר לו שלוימי, הנה כל הסדר נהרס לנו. ואם זה היה פעם אחת "ונסלח". אבל הסיפור הזה חוזר על עצמו כמעט מידי יום, כל פעם עם הווריאציה שלו, ומה יהיה עם כל העתיד שלנו? האם בשביל זה אנחנו יושבים בכולל ומשקיעים את מבחר שנותינו כשכל יום נהרס לנו?

אתה צודק מאד, חוזר אחריו מוישי כשהוא מהנהן בראשו. גם אני חש את טעם ההחמצה. השאלה איך אנו תופסים את עצמנו ומתחילים סדר חיים חדש בו באמת לא ניתן לכל החדשות והאירועים לתפוס את חלל עולמנו.

שלומי שוקע בהרהורים מס' שניות, הוא מרים את ראשו ואומר בנימה קצת מהוססת. יש לי בעצם משהו, רעיון שכבר הופך בו זמן רב. אבל עד עתה הוא ישב בירכתי מוחי. עתה הוא חוזר ומנצנץ. זה כבר זמן מה עולות בקרבי מחשבות, שאולי כדאי לנו להעתיק את מיקומינו מירושלים שהיא עיר גדולה שמלאה טבעית בסנסציות יום יומיות מעניינות. ולהקים ישוב תורני קטן באחד הפרברים, מקום שלא יעלה לנו הון רב להשקיע בהקמתו. ואז נוכל לחיות חיים תורניים רגועים

בלי להיסחף אחרי המולת הרחוב. נייעס יפסיקו לעניין אותנו. נדאג שיגיעו למקום אברכים רציניים בעלי תוכן שרוצים להקדיש את חייהם לעליה מתמדת בלימוד. ואז נוכל למצות את עצמנו בלי לעמוד כל יום בניסיונות אין ספור.

הרעיון כבש את לבו של מוישי, הוא לא טמן אותה בלבו, וכאיש מעשי ובעל קשרים החל לגלגל אותה. הוא עמד בקשר עם יזמים בעלי מעוף שאיתרו קרקעות לא מיושבות שאינן רחוקות מירושלים ובני ברק. המקום לא היה שומם, היו מסביבו כמה ישובים ולכן הייתה שם כל התשתית. כשבשלב הראשוני אלתרו כמה עשרות קאראווילות שניתן יהיה לשבצם במבצע מהיר.

השלב השני היה למצוא אברכים שיסכימו לעבור למקום חדשני שכזה, רחוק מהמולת העיר. מוישי ושלומי התגייסו לנושא. מידי יום היו עוברים בבתי אברכים שנראו להם כמועמדים רציניים, והיו נושאים בפניהם הרצאות על חשיבות ההתנתקות מכל שטף החיים והמולת הזמן, דבר שמביא אברכים בעלי מעלה להפסיד את כל ייעודם. כאן התגלה כוחו המיוחד של שלומי. הוא ניחן בשפה עשירה וציורית ויכולת מדהימה לעורר עניין. הוא הצליח לגרוף אברכים רבים שהתלהבו לשמע הרעיון, לחיות חיים תורניים שקטים.

לא עבר זמן רב וכמה עשרות אברכים בני תורה נרשמו לפרויקט. הרעיון החל קורם עור וגידים וכמעט ולא נתקלו בקשיים, נראה שאוט טוטו מתיישבים. מוישי ושלומי ארגנו כנס יסוד עם המתישבים כשהם מתווים את קווי ההתארגנות הראשוניים. האברכים העלו רעיונות יפים איך לייעל את חיי הקהילה הקטנה. דובר על חיי קהילה מסודרים, מגן ועד חיידר, בית ספר לבנות, כולל, ומשרות לנשות האברכים. כשיש רצון מצד כולם נסגרים דברים בזה אחר זה. נראה היה שהכל הולך על דרך המלך, ואז החלה הבעיה הקשה לצוץ.

היה זה אברך רציני בתחילת השלושים שקרא בסער. אני לא מבין אתכם רבותי. אנחנו יושבים ודנים על כל מיני דברים שקשורים לפרנסה ולחיי היום השגרתיים. ומה עם החלק הרוחני? מדובר כאן בישוב תורני מובהק, ודבר זה מצריך רב ומנהיג קהילה. אי אפשר לקחת סתם איזה רב. זו לא שכונה או בית כנסת, חייבים לאתר רב שיהיה משכמו ומעלה, שיוכל לשאת את משא הקהילה ולהנחות אותה בדרך ה'. השאלה את מי לקחת, ואם בכלל ירצה ללכת לקום חדש.

שאלה זו שהייתה במקומה החלה לעורר הדים, היא גררה אחריה דיון סוער. ושמות שונים החלו לצוץ, כפטריות לאחר הגשם. זה מציע את רב פלוני בעל ותק ברבנות, אדם משכמו ומעלה, אלא שהצעה זו תיכף נגוזה, מהסיבה שהוא מאויש באלף ואחד תפקידים, כך שגם אם ירצה לקחת את התפקיד, זה יהיה אחד חלקי פרומיל מסדר יומו. משנהו מציע רב חשוב אחר, אבל עקב האכילס שלו הוא "חדשן" ומי יודע לאן תנשב הרוח. שמו של רב שלישי פוסק חשוב הועלה, ואף הוא נדחה ע"י חלק גדול מהתושבים, בגלל שהוא כבר ישיש מידי בשביל לנהל קהילה צעירה של אברכים. וכך הועלו שמות שונים, אלא שלכל אחת מהן הייתה בעיית "חוסר תאימות" למקום החדש.

כשנראה שהמצב הוא כלאחר הייאוש, באה הצעה של אברך צעיר העונה לשם יוסף שיפר, אדם בעל מרץ בלתי נדלה, כל העת צעק שיש לו שם שיעמיד בצל את כולם, אבל משום מה לא שמעו את קולו, עתה מששככה הסערה נשמע קולו בשנית. אני מציע את השם הרב פינחס פוזננסקי, גאון גדול בתורה ובפסק! לדעתי הוא הרב שיענה לכל הקריטריונים.

מי זה בכלל? לא שמענו את שמו. איך ניתן להתייחס לאדם אלמוני? נשמעה תגובת אכזבה מהרבה שומעים.

אתם טועים רבותי, הוא מוכר ועוד איך מוכר, ענה אותו יוסף שיפר בביטחון. הוא רב ישוב ... זה שנים, והוא מתמחה בנושאי הרבנות בכל המישורים. כשהחל מעט לפרט החלו להגיע מספר תגובות של אברכים ששמעו את שמו, ודעתם הייתה מאד חיובית. מדובר ברב בשנות החמישים שמיטיב להתמצא בנושאים התורניים, ויד ורגל לו בכל נושאי ההלכה. הוא גם מצוין בפקחות נדירה, אמנם הוא כבר רב ישוב, אבל זה ישוב קטן שלא מעמיס הרבה קשיים. ואין מניעה שיוכל

לקחת קהילה נוספת על שכמו. סביר להניח שדמות כזו תדע ללוות את הקהילה בצעדיה הראשוניים. הנושא גרר דיון סוער בנושא. ולבסוף נפלה ההחלטה לפנות אל הרב פוזנסקי ולהטיל עליו את התפקיד.

השאלה מי מכיר את הרב הנ"ל כדי להעמיד בפניו את התפקיד.

קריינא דאיגרתא איהו להווי פרוונקא [קורא האיגרת הוא נעשה לשליח, והכוונה שהמציע אמור להיות המבצע], זרק יוסף שיפר את מועמדותו.

נראה לך שתצליח לשכנעו שאלו מוישיי ושלומי.

תסמכו עלי, אני מכיר את הרב הזה היטב, כעל כף ידי. יש לי מילה אצלו. אם אבקש ממנו הוא יגיע ועוד איך.

לא, זה לא טוב שתלך לבד, זה לא מספיק מכובד. צריכים לכל הפחות עוד שניים שיבואו יחד עמך, זה יעשה רושם אחר, חרץ שלומי את דעתו.

בסדר מצידי אני מוכן, הבה נתארגן ונסע אל הישוב ונדבר עם הרב.

אתה לא חושב שצריך להכין את הקרקע, כלומר לתאם עמדות עם הרב ולהכין אותו לכך? שאלו מוישיי ושלומי כאחת.

לא, אין צורך, נעשה כפי שעשו אבותינו בעת שלא היו טלפונים ואמצעי דיורור ישירים, פסק יוסי פסוקו.

וכך יצאה לה המשלחת לדרך. הם הגיעו לישוב קטן אי שם בדרום כשהם נעים על גבי שבילים כמעט לא סלולים וחצי אפלוליים. רוגע עמוק שרר מסביב, נפש חיה לא נראתה בחוץ, שקט זה נקטע מפעם לפעם על ידי געיות בקר וקרקורי התרנגולים. הם נעו אנה ואנה בין הבתים בלי לפגוש נפש חיה.

אתה מכיר את המקום? שאלו בחשש. יוסי ענה חיובית, הייתי כאן לא אחת, אני בן בית במקום. לבסוף הוא מצביע על בית קטנטן בעל מראה לא מעט מוזנח. זהו, הגענו לבית. כאן הוא מתגורר.

מוזר, חשוב שלומי לעצמו. כזה רב חשוב מתגורר בבית כה פשוט? ממש ביזיון לתורה. קשה היה לו לעצור בעד מחשבתו. תגיד לי יוסי, אתה בטוח שהוא מתגורר בבית הזה?

כן בטוח ועוד איך, ענה יוסי בשיא הביטחון. אמרתי לך שאני מכיר את הרב הזה היטב, ואני יודע שהוא גר כאן בבית הזה.

טוב, אמרת אמרת.

הם נכנסו לחצר וניגשו להקיש על הדלת, מוישיי מחפש את השלט שיצביע על שם הרב, אבל השלט שבור והאותיות אכולות משיני הזמן והשמש עד שלא היו קריאות. מוישיי נוקש בדלת קצובות. אחרי מספר נקישות נשמעה תזוזת כסא, וזוג רגליים עייפות נשמע מדשדש לכיוון הדלת. האיש שפתח להם את הדלת, נראה להם אדם עייף ומיוגע מאד לאחר עבודה יומית מפרכת, פרצוף שזוף צרוב מהרבה שמש שקפחה עליו, השרוולים היו מופשלים וגילו זוג ידיים שחומות ושריריות שהתאימו לאדם יגיע כפיים, ולא לרב שמכהן בקהילה ומתעסק בפסיקות הלכתיות. שלומי ומוישיי היו אחוזי תדהמה, האם כך נראה רב גדול בישראל? הם נתנו מבט נוקב ביוסי מצפים לראותו מחוויר או מסמיק, אבל יוסי משדר עסקים כרגיל.

מי אתם ומה רצונכם? שאל האיש כשהוא תמה לראות משלחת שלמה ניצבת לה בחצר ביתו.

יוסי נוטל יוזמה, באנו לדבר קצת בלימוד.

בדיוק איתי? שאל המארח כשכולו תמיהה.

כן, רצינו קצת לדבר אתכם, ומאד נשמח לדבר בלימוד. הפטיר יוסי כשכולו שופע ביטחון ומרץ.

טוב אם זה מבוקשכם אז היכנסו לביתי.

ממש צדיק נסתר, חשבו. כזו ענווה ופשטות מעולם לא ראו אצל רב שהוא, בפרט כשמדובר על אדם גדול בתורה, רב שעומד ללא חת על משמר הכשרות. הם הציצו לעבר הגמרא שנמצאה על השולחן, ולהפתעתם ראו שזו מסכת פסחים. במסכת זו עסקו עתה. ניתן יהיה להתפלפל איתו בלי לשבור את הראש חשבו.

שלומי תפס יוזמה, הוא החל לדבר על כמה נקודות בתחילת מסכת פסחים. המארח שישב מולם בראש השולחן נראה מאד שמח. הוא הניע את ראשו בהתלהבות. הדברים שאתה אומר נפלאים מאד. באמת כך דיברו בשיעור. יש עוד איזו הוספה שנאמרה, אבל זה בסדר גמור. אתה ממש מבטא כל דבר בדיוק כפי שצריך.

אז באמת זה הוא, חשבו. התרגשות עזה עברה בקרבם להכיר רב חשוב בקיא בש"ס שכל כך לא עושה מעצמו משהו.

איך הצלחת לקשור איתו קשרים כה אמיצים? שאל מוישי בשקט את יוסי.

תשמע פגשתי אותו הרבה פעמים בכל מיני הזדמנויות, ואני אדם אמיץ, אז ניגשתי אליו ודיברתי איתו על כל מיני נושאים וכך הכרנו.

נראה לך שהוא יסכים לקחת את התפקיד אם הוא כזה עניו ועושה עצמו כל כך פשוט?

אל תדאג, קודם הוא כבר מכהן כרב קהילה, אז מה זה משנה קהילה זו או אחרת? ולגוף הנושא אין לדאוג לסירוב, יש לי כושר השפעה עליו, אם אבקש אותו הוא יסכים, ענה יוסי בטוחות.

בינתיים שלומי ממשיך לנהל את השיחה, והמארח משתתף בשיחה, כשכל הזמן הוא מגלה שכך אמרו בשיעור וזה ממש מתאים.

כשסיים שלומי את השיחה הציע את תפקיד הרבנות. אנו מקימים במרחק שעה מכאן קהילה חדשה בו מתכוננים להתיישב כ-50 אברכים, הסולת של עולם הישיבות, שכל מגמתם להקים בית תורני שכולו יהיה על טהרת הקודש. וחשוב לנו שתהיה דמות רבנית חשובה שתנהל את המקום. אתם מאד מוצאים חן בעינינו וחשקנו עז שתכהנו פאר, כרב הקהילה התורנית.

המארח היה שרוי בהלם. ברגע הראשון היה במצב של פגיעות, באתם לצחוק ממני? שאני אכהן כרב. ממי אתם חומדים לצון?

הסירוב הזה מצא עוד יותר חן בעיני המשלחת. הם ראו בזה את אחת התכונות הראויות ביותר לרב. לא איזה סחבק שנגרר אחרי האווירה הרחובית שסוחפת אחריה את המיטב. חלילה לא באנו לצחוק, כוונתנו רצינית ביותר. ענו שלושתם פה אחד.

חחח הגיעו ימים טובים לישראל וכל געצל יהיה רב. חבל שילדי לא נמצאים במקום כדי ליהנות מבדיחה טובה.

למה בדיחה טובה? אנו מחפשים רב שינהל את קהילתנו בראש גאון. האם יש דבר יותר רציני מזה?

אז למה שלא תלכו לרב שלנו? הוא מתאים לתפקיד זה. אני בסך הכל אחד משומעי לקחו, לא כל כך בטוח שירצה, כי אין לו זמן רב, הוא עמוס בתפקידים רבים. אבל אולי בכל זאת אם תפצירו יאות לכם.

רק רגע שאל שלומי אחוז תדהמה, אתם לא הרב של הישוב?

חחח מצאם לכם בדיחה נאותה? ענה האיש. אני אחד מתושבי המקום שעובד כל היום בפלחה, אבל משתתף קבוע בשיעורי הרב, אחרי זה יושב ומשנן את החומר, לכן ב"ה אני יודע את הנלמד. אבל איך עלה על דעתכם לעשותני רב?! ראיתם מימכם רב שזוף שידי מיובלות? בדיחה כה טובה לא שמעתי זמן רב. אם אתם רוצים לפגוש את הרב אוביל אתכם ברצון לביתו.

כעבור מספר דקות היו ישובים בבית הרב. כעת הבחינו בהבדל הרב. ר' פנחס היה אדם משכמו ומעלה. דמות פטריארכאלית שהקרנה סמכות רבה. כבר בדקות הראשונות שדיברו איתו ראו חותם של רב על כל צעד ושעל. אכן דמות של רב כזה אין בנמצא. כשהציעו לו את המשרה לא שלל אבל לא היה מוכן להתחייב על משרה מלאה. אני משמש כאן כרב מעל עשור שנים, לא יתכן להפקיר קהילה זאת. אבל אם אתם מוכנים שאחלק את זמני יש על מה לדבר.

כל הדרך נזהרו שלומי ומוישי שלא להציץ ביוסי כדי שלא לביישו. אבל חרה להם מאד על המהתלה שחמד. כשנפרדו לא רמזו ליוסי רמז קל.

אתה יודע מה שהכי חשוב לי מכל העניין, שבירת המידות. היה לנו כאן ניסיון רציני של "מתכבד בקלון חברו" וב"ה לא כשלנו בו. אמר שלומי. תוך שחש תמימות דעים עם מוישי.

***

אחד ממיליון (מאת הרב רבי יאיר וינשטוק שליט"א)

זה היה יום כל כך יפה. השמש זרחה, הציפורים צייצו, הילדים המתוקים חייכו לקראתי בבוקר כשהערתי אותם לקראת יום הלימודים. הכל נראה מבטיח ומלא תקוה, ואני לא יכולתי לתאר לעצמי כי את היום הזה אסיים בצורה שונה לחלוטין, בלי רשיון!...

ראשית, אני חייב הסבר לקוראים הנכבדים. עבודתי מחייבת אותי להשתמש כל הזמן ברכבי הפרטי, ואם כל נהג חולה-הגה יודע כי בלי האוטו, הוא ממש כמו בלי רגליים להבדיל, רח"ל. אצלי המצב חריף עוד פי כמה וכמה. אני גר בבית שמש ומתנייד בכל בוקר לביתר, ומביתר אני ממחר לירושלים, ואחרי הצהרים אני חייב להיות בפתח תקוה לשעתיים, ובערב אני לומד עם החברותא הקבועה בבני ברק את הדף היומי...

בקיצור, אצלי 'אין מצב' להיות בלי האוטו אפילו שעה אחת. האוטו הוא לא רק כמו הרגליים אצלי, אלא כלי העבודה שבלעדיו אני לא יכול אפילו לדמיין איך החיים שלי יראו.

נכנסתי לרכב במצב רוח מעולה, לאחר שהבאתי את הבן לחיידר ואת הבנות הקטנות לגן, התפללתי שחרית בשטיבל הקבוע שלי, עניתי את ה'ברכו' האחרון, ולמרות שידועי דבר טוענים כי 'עלינו לשבח' היא לא תפילת הדרך, מצאתי את עצמי מתניע את האוטו כאשר שפתי ממלמלות את הפסוק 'והיה ה' למלך על כל הארץ'.

מה אני יכול לעשות, מיהרתי. על השולחן במשרד חיכה לי גל של עבודה. גל? ים!

הספקתי לנסוע בדיוק שני רחובות, כאשר מונית הגיעה מאחורי. עד היום אינני יודע מה בדיוק קרה שם באותו בוקר. הייתי צריך לעשות פרסה ונהג המונית, לא הבחין, או שהוא מיהר, עד היום הענין נתון לויכוח. מכל מקום, אני 'שברתי שמאלה' והמונית פתאום נתקעה בי במלוא העוצמה.

ברוך ה', אפילו לא נשרטתי. רק הייתי קצת בהלם. האוטו? זה כבר סיפור שונה לגמרי, הוא קיבל מכה הגונה שקימטה את צד המכונית בצורה מכוערת.

ההלם שלי העמיק כשגיליתי כי המונית לעומתי נמצאת במצב הרבה יותר גרוע ונראית כמו אקורדיון. גם נהג המונית יצא בחסדי שמים ללא פגע, אבל הוא השתולל מזעם וטען כי אני אשם.

שוטר הגיע למקום עם ניידת וסירנה עוד בטרם הספקתי לומר 'פוליס', וגילה עוינות כלפי וסימפטיה גלויה לעבר נהג המונית. "בודאי שאתה אשם" אמר בפסקנות, ולפני שקלטתי מהיכן זה נוחת עלי הכריז "אני עושה לך שלילת רשיון!".

"מה?! חשבתי שלא שמעתי טוב.

השוטר חזר על דבריו באיטיות ומתוך שמחה לאיד. רשם לי דו"ח מפורט עם כמה העתקים, והודיע לי חגיגית כי רישיוני יישלל לתקופה בת שלושה חודשים.

למראה יבבותי והיאוש הנורא שהחל לשאוג מגרוני, התרכך נציג החוק, והסכים לתת לי ארכה בת תשעה חודשים עד למימוש השלילה. "אבל לא יעזור לך כלום. בעוד תשעה חודשים רישיוןך יישלל, אתה חייב ללמוד על בשרך את הלקח".

קהל קטן התאסף סביבנו. הרבה מן הצופים טענו כי השוטר היה חד צדדי וגילה נטייה ברורה ובלתי מוסברת לנהג המונית. מה גם שחלק מהם ראו בבירור שאני כן נתתי איתות עם הווניקר לפני שהתחלתי את סיבוב הפרסה, ולא כפי שטענו נהג המונית והשוטר.

חזרתי הביתה ושכחתי מהענין. תשעה חודשים? ילד שלם, בריה חדשה בעולמו של הקב"ה יכולה להיוולד בתשעה חודשים.

אבל המחשב במטה המשטרה לא שכח...

בהגיע היום מגיעה אל ביתי מעטפה ועליה מוטבע סמל לא מרנין במיוחד, במכתב המצורף למעטפה אני מוזהר כי עלי להתייצב בתחנת המשטרה בבית שמש עד ליום זה וזה ולהפקיד שם את רישיוני.

עם המשטרה לא מתחילים. גם לא חלמתי להגיש ערעור כאשר נגדי עומדות עדויות של שני עדים. על פי שנים עדים יקום דבר...

הפקדתי את הרישיון בידי שוטר פלוני בתחנת המשטרה, ויצאתי לדרכי ברגל. "להתראות בעוד שלושה חודשים" לחשתי לכרטיס הפלסטיק עליו מוטבעת תמונתי הצבעונית. לא העליתי לרגע אחד במחשבתי כי לא כך בדיוק יתנהלו הדברים.

לא אומר שחיי הפכו לגיהנום. לא צריך להגזים. אבל החיים שלי בהחלט הפכו לסיוט אחד גדול. פתאום למדתי לדעת כמה קשה לנסוע בתחבורה ציבורית. התחלתי להכיר מחדש את כל המדרכות השכוחות בבית שמש ובירושלים. עצרתי מוניות בלי חשבון והלכתי המון ברגל, ונרשמו לי איחורים בכל מקום.

התרגלתי. לכל דבר מתרגלים. השאלה היא רק כמה זמן זה לוקח.

ואז צצה הנסיעה לבלגיה.

*

שכחתי לציין כי אני יליד בלגיה. ומפעם לפעם אני חייב לנסוע למולדתי הישנה לכל מיני סידורים ומטלות. והעיקר, ביקור בבית ההורים שיחיו והזדמנות לקיים מצות כיבוד אב ואם מדאורייתא.

הפעם, בניגוד לרוב נסיעותיי, כאשר אני מגיח לבלגיה לשבוע בגפי, החלטנו אני וזוגתי שתחיה לנסוע בהרכב מלא, עם כל המשפחה. בעיקר מפני שהדבר היה בחודש אב, כולם בחופש וזו הזדמנות טובה לשלב בצרכים הפרטיים שלי גם ביקור משפחתי, ולשמח את ההורים שיראו את נכדיהם האהובים.

דיברתי עם יואב, חברי הטוב המתגורר בביתר, וסיכמנו שכיון והאוטו שלי בין כה וכה מושבת, ניסע ביחד עם ההונדה שלי לנמל התעופה ואח"כ הוא יחזיק ברכבי למשך חודש. זה נהנה וזה לא חסר.

הכל היה מחושבן, רק בעיה אחת קטנה לא לקחנו בחשבון. במקום שהוא ינהג בדרך לנמל התעופה, אני ישבתי ליד ההגה. אני מודה ומתוודה שזו היתה פזיזות וחוסר מחשבה מספקת. אבל אלו הן העובדות היבשות.

נסעתי עם המשפחה מבית שמש לביתר, שם עלה יואב לרכב, ומביתר נסענו הישר לנמל התעופה. כיון שאני כבר ישבתי ליד ההגה, המשכתי לשבת שם, ויואב לידי. מה כבר יכול להיות. עוד נסיעה אחת קטנה וזהו.

נסענו מהר, המטוס בנמל התעופה מחכה.

"נהג ההונדה עצור בצד".

הרמקול הזה מתכוון אלי? עיגולים שחורים צפו מול עיני וידי החלו רוקדות על ההגה ריקודי הורה סוערים.

כן, המכונית הקטנה עם לוחיות הרישוי האדומות והכוכב הכחול שיש "מ" במרכזו בהחלט משדרת אלי. עם רמקול לא ידידותי.

פני החווירו כפניו של נפטר, בר מינן. מה פתאום הוא החליט להתביית עלי, כתוב על המצח שלי שאני נוסע בשלילה? בקושי הצלחתי להחנות את האוטו בצד. השוטר יורד לו בניחותא וניגש אלי.

"רישיונות בבקשה!"

"מה עשיתי?" ניסיתי להיתמם.

"רישיונות בבקשה" חוזר השוטר על דבריו כמו דיסק מקולקל.

נתתי לו את רישיונות האוטו והראיתי לו את הביטוחים. הכל היה דווקא בסדר גמור. האוטו עבר טסט בזמן והוא מוחזק בידי כחוק.

רק פרט אחד קטן היה חסר.

"ואיפה הרישיון שלך, אדוני הנהג?"

אני חושב שכוס חלב היתה פחות לבנה מהפנים שלי. כך הרגשתי באותו רגע.

"אין לי" מלמלתי. "אני בשלילה".

השוטר התלקח כמו מדורת ל"ג בעומר.

"אתה נוהג בשלילה! אהה" סינן מבין שיניו. "טוב, תבוא אתי בבקשה לתחנת המשטרה. אתה עצור והאוטו מוחרם לחודש ימים".

במושב האחורי פרצו יללות מפי הטף. "אנחנו בדרך לנמל התעופה" ניסתה רעייתי להסביר ללובש המדים. "יש לנו טיסה לבלגיה בעוד שלוש שעות" היא נפנפה לעברו עם הכרטיסים כדי להוכיח את אמיתות דבריה.

אך השוטר היה קשוח כפלדה. "חוק זה חוק" ענה בחדות, "אתם באים אתי כעת לתחנת המשטרה".

הובלנו כשור לטבח אל תחנת המשטרה, ושם לאחר אין ספור ויכוחים והפצרות, הסכים מפקד התחנה לאפשר לי להשתחרר בערבות כדי שלא נפסיד את הטיסה. פרוטוקול מפורט נרשם כדת וכדין, הרכב הוחרם לחודש, ואני הוזהרתי כי יום לאחר שובי מבלגיה בעוד שלושה שבועות (הם בדקו בכרטיס את תאריך הטיסה חזור!), עלי להתייצב בתחנת המשטרה בבית שמש, עיר מגורי, כדי להתחיל הליך של שיפוט מהיר. אחרת יהיה רע ומר והרבה יותר גרוע. כלא כבר אמרנו?

*

החופש עבר כמו חלום. כולם נהנו. ההורים שלי הפיקו רוב נחת אושר מנכדיהם המתוקים, הקטנים צהלו ברוב שמחה בכל מתקני המשחקים והגנים הציבוריים. כולם היו מאושרים.

גם אני, עד לגבול מסוים. זכרתי מה מחכה לי בארץ יום לאחר שאשוב, ודי היה בכך לקחת ממני את כל ההנאה גם במרומי הגלגל הענק בלונה פרק, כשהילדים צופים מגובה של עשרות מטרים בעולם למטה, וצורחים באושר מהול בפחד כאשר הגלגל עוצר בפסגה ומתנדנד באוויר שתי דקות הנה והנה כדי להגביר את האפקט...

כל דבר טוב נגמר בסוף. החופשה הבלתי נשכחת באנטוורפן הסתיימה. הגיע יום הטיסה הביתה. נפרדנו מההורים בברכות ואיחולים וידיים מלאות מתנות פרידה ומיהרנו לנמל התעופה. אבא שיחי' היה הנהג. ולשם שינוי בארנקו שכן רישיון בלגי כשר למהדרין.

נחתנו בארץ, שמנו את הכל במקום וכבר היה לילה. הילדים העייפים מן הטיסה וטלטולי הדרכים נרדמו בן רגע, ורק אני התגלגלתי על יצועי ולא הצלחתי לישון.

שיפוט מהיר. נהיגה בשלילה!

ראיתי מול עיני רוחי את השופט מנפנף לעברי באצבעו, יכולתי לשמוע באוזני את קולו המתכתי ואת פסק דינו המהדהד בין כתלי בית המשפט:

"אני מבקש למצות את מלוא חומרת העונש עם הנאשם, למען יראו וייראו, ומטיל עליו בזאת מאסר של שנתיים!"

לפי החוק אפשר להטיל עונש מאסר בגין נהיגה בשלילה. האם להטיל עונש מאסר, כמו גם לכמה זמן, העניין נתון לשיקול דעתו של השופט. מי יהיה השופט שלי? אוי לי! זה יכול להיגמר לא טוב. מאד לא טוב.

נעשה לי רע על הלב. שפתי החלו לרחוש תפילה. "אבא יקר שבשמים, אתה השופט האמתי, ואתה יודע את האמת כי גם שלילת הרישיון לא הייתה מוצדקת, ואפילו אם כן, האם אצטרך לשבת במאסר? מה יהיה עם האשה והילדים, והעבודה, והלימודים, והחברים, והבושות".

"ריבוננו של עולם, תעשה לי נס" התפללתי בצר לי.

ואז, בין שלוש לארבע בלילה. כאשר כולם נמים בשלילה ובעולמו של הקב"ה שורר שקט מבורך, ורק הצרצרים משמיעים את קולם ברמה ואילו אני מתפתל ומתגלגל מצד לצד, פתאום נזכרתי:

כוח הצדקה! - - -

גדול כוח הצדקה שיכול להטות הכף מחובה לזכות. אדם נותן צדקה ואינו יודע כי באותו רגע הוא שינה את כפות המאזניים בשמים. האמורא שמואל והחוזה בכוכבים אבלט רואים קבוצת פועלים צועדת ליד שפת האגם. אבלט הגוי אומר לשמואל כי פועל פלוני עומד למות. נחש ארסי יכיש אותו בעוד שעה קלה. אבל האיש חוזר בחיים, ולאבלט הנדהם מתברר כי באותו יום נתן הפועל את פת לחמו לחברו הרעב. בזכות הצדקה ניצל ממות והנחש שהיה צריך לנשוך אותו, מת בעצמו. שמואל מסביר לאבלט כי אמנם לפי המזל של הפועל היה צריך למות, אך ישראל הם מעל המזל וזכות המצוה הגנה עליו. עלינו נאמר "וצדקה תציל ממות" אומר שמואל לאבלט הנכרי, החוזה בכוכבים. (עיין שבת קנו).

מי יודע מה ערכה של צדקה.

שמעתי סיפורים לאין ספור על אנשים שהיו בכל מיני מצבים מעיקים, ותרמו כסף לצדקה, וראו ישועה מהירה שלא כדרך הטבע.

הדבר צף ועלה במוחי ברגעים הקשים הללו, ועל המקום נדרתי. "רבנו של עולם, הריני מתחייב בזאת לתרום 200 ₪ לצדקה, עבור עניי ארץ ישראל, ובקשתי שטוחה בפניך, אנא שלח לי ישועה".

לאחר דקה כבר ישנתי כמו תינוק. שלווה גדולה ירדה עלי.

*

הגעתי לתחנת המשטרה בבית שמש. הפקיד מדפדף בניירת.

"התיק שלך הועבר לירושלים".

שיהיה כך.

נסעתי לירושלים, בתחבורה ציבורית כמובן. הרי אני בשלילה והרכב מוחרם.

הגעתי ל'בנין כלל' במרכז העיר, המעלית טיפסה בין הקומות והביאה אותי למטה המשטרה.

בלב הולם ושפתיים ממלמלות תפילה אני ניגש אל היומנאי.

"כן אדוני".

התחלתי להסביר לו למה הגעתי לפה, ואיני יכול לשכוח את המבט מזרה האימים שעמד בעיניו ואת הניגון בעת שהטעים בחומרה:

"נהגת בלי רישיון, אה?!"

טוב שלא הוא היה השופט, אחרת היה שולח אותי תיכף אל הגרדום...

"תלך עד קצה המסדרון, שם תיכנס לחדר האחרון מצד שמאל".

נגררתי ברגליים קפואות למחצה אל החדר האחרון, אחרי הקדמה כזאת!

אני מקיש בדלת ונכנס פנימה. ניגש אל אחד הפקידים-השוטרים ומתחיל לספר שוב איזה עבריין אני. מציג בפניו את ההזמנה לתחנת המשטרה.

"תן לי לבדוק, רגע. מה אמרת מספר הזהות שלך?"

הוא מעלה את הנתונים על צג המחשב, ופונה אלי.

"לא אדוני, אין לך כלום".

"מה פירוש?"

"אין לך שלילה".

"מה זאת אומרת?"

"זאת אומרת שאין לך שלילה. כל טוב לך אדוני, אתה יכול ללכת הביתה".

זאת הייתה המנגינה הערבה ביותר ששמעתי בימי חיי.

אני יורד למטה, וברחבה שלפני בנין כלל לא יכול להתאפק, שולף מכיסי את הסלולארי ומקיש בלהיטות את המספרים.

"נס!" אני שואג. "אין לי שלילה".

זוגתי שתחי' שומעת ממני את הסיפור, אבל לא ממהרת להתלהב כמוני. "זה לא יכול להיות" היא טוענת בהגיון מפוכח. "אנחנו חיים בעידן ממוחשב. היום הכל רשום ומתויק. בטח הייתה להם טעות ואח"כ אתה תסבול מזה. תחזור למשרד ותתבקש שיבדקו טוב טוב".

בלב כבד חזרתי לאותו חדר מאיים. אני ניגש שוב אל השוטר ואל מחשבו ומציג בפניו שוב את ההזמנה לתחנת המשטרה. "סליחה שאני מבלבל לך את המוח, אבל אני לא שקט. תגיד, אין כאן איזו טעות שאחר כך אני אשלם עליה ביוקר?"

"תזכיר לי את מספר הזהות שלך" הסתער השוטר על המקלדת והקיש עליה באצבע אחת. ספרה אחר ספרה.

קבצי הנתונים עלו שוב על המסך. הוא קרא שם ומלמל לעצמו.

"לא!" הודיע חגיגית. "לא חלה שום טעות. אין שום שלילת רישיון על שמך. יום טוב לך אדוני".

"אבל זה לא יכול להיות. שללו לי את הרישיון והזהירו אותי להתייצב בתחנת המשטרה יום אחרי שאשוב מחו"ל".

השוטר החל לצחוק.

"שמע אותי, כרגע אין לך שום שלילה. אבל אם אתה נורא רוצה אפשר לסדר לך שלילה מיידית. רוצה?"

"לא, לא. חלילה". התחלתי לסגת אחורנית. "אני מוותר על התענוג".

"אז אתה יכול ללכת".

נותר משהו קטן לברר.

"ומה עם הרישיון שנלקח ממני? איך אני אסע?" רק זה חסר לי, ששוב יתפוס אותי שוטר נוהג בלי רישיון...

"שמעת על משרד הרישוי?" לגם השוטר מבקבוק הקולה שלו, "גש אליהם והם יסדרו לך רישיון חדש. אתה משוחרר, ואל תבוא אלי פעם שלישית, כי אז אני אסדר לך שלילה כזאת שלא תשכח אותה לכל החיים".

